

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2005.

TÁRSADALOMISMERET

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI ÉRETTSÉGI VIZSGA

Projektmunka

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

OKTATÁSI MINISZTERIUM

Az útmutató témaként, azonos felépítéssel készült. Először a projekt készítés folyamatának értékelését tartalmazza, majd a projekt tartalmának pontozását adja meg, végül a szóbeli vizsgán elhangzó projektvédelem szempontjait közli.

A témák sorrendje:

I. Elfűstölt életek (3. oldal)

- Elemezzen dohányzásellenes reklámokat a társadalmi hatékonyság, illetve a célközönség szempontjából!
- Tervezzon meg egy fiataloknak szóló (szűkebb környezetének szánt) dohányzás ellenes kampányt!

II. A pályaválasztás és az álláskeresés társadalmi dilemmái (18. oldal)

- Tervezze meg vagy mutassa be egy pályaválasztással foglalkozó iroda működését!
- Mutassa be a lakóhelyén álláskereső fiatalok pszichológiai sajátosságait és/vagy lehetőségeit, kudarcaik, nehézségeik okát és/vagy a rendelkezésükre álló hivatalos segítségnyújtási módokat és azok eredményességét!

III. Vállalkozás (33. oldal)

- Mutassa be a kis- vagy a mikrovállalkozások gazdasági, társadalmi és kulturális szerepét a helyi társadalomban!
- Mutassa be, hogy milyen teendői vannak, ha lakóhelyén veszélyes anyagokat felhasználó ipari vállalkozást szeretne alapítani!

Az útmutató felépítése témákon belül:

I/A Írásbeli vizsga (Maximálisan adható 80 pont)

I./1. A projektkészítés folyamatának értékelése (Maximálisan adható 30 pont)

I./2. Javítási útmutató a kész vizsgamunka tartalmának, eredményének értékeléséhez (Maximálisan adható 50 pont)

I./2.1. Írásos dolgozat típusú projekt

I./2.2. Képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információforráson alapuló projekt

I./2.2. a) Képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információforráson alapuló projekthez mellékelte írásos anyagok értékelése

I./2.2. b) A képi vagy elektronikus vizsgadarab értékelése

I./2.3. Szervezésen alapuló projekt

I./2.3. a) A szervezésen alapuló projekthez készített írásos anyagok értékelése

I./2.3. b) A lebonyolítás módjának értékelése

I/B Szóbeli vizsga

A projektmunka megvédésének értékelése (Maximálisan adható 10 pont)

Az értékelő tanárnak az útmutatóban található értékelő lapokból lehetősége van annyi példányt másolni, amennyi a vizsgázók száma, ezáltal külön egyéni értékelő lapot nem kell készítenie.

(A szóbeli vizsga másik feladatának, a tétel kifejtésének értékelési szempontjait viszont a vizsgát lebonyolító iskolának kell elkészítenie.)

I. Elfűstölt életek

- Elemezzen dohányzásellenes reklámokat a társadalmi hatékonyság, illetve a célközönség szempontjából!
- Tervezzen meg egy fiataloknak szóló (szűkebb környezetének szánt) dohányzás ellenes kampányt!

I./A Írásbeli vizsga (Maximálisan adható 80 pont)

I./1. A projektkészítés folyamatának értékelése (Maximálisan adható 30 pont)

A szaktanár a projektmunka elkészítésének egész folyamatát értékeli. Neki kell meggyőződnie arról, hogy a vizsgázó önállóan készíti-e el dolgozatát, végzi kutatási tevékenységét. Az önálló tevékenység nem zárja ki külső segítség igénybevételét, de ez elsősorban tanácsadást, speciális eszközök (pl.: filmfelvevő, vágóasztal, riportermagnó stb.) használatának segítségét jelenti. Különösen fontos, hogy módja legyen a szaktanárnak például a szervezéssel kapcsolatos műfajok választása esetén az egész munkafolyamat követésére, abban a vizsgázó szerepének egyértelmű megállapítására.

Amennyiben arra az értékelési szempontra, hogy a vizsgázó egyéni, önálló részvétele a projektkészítés folyamatában nulla pontot ad a projektvezető tanár, azaz úgy értékeli, hogy a vizsgadarab más személy szellemi terméke, akkor a projektmunka folyamata más szempontból már nem értékelhető, az összpontszám tehát nulla, a tantárgyból a jelölt nem tehet szóbeli vizsgát, ebből a tárgyból javítóvizsgát tehet a következő vizsgaidőszakban.

A projektkészítés folyamata közel ugyanolyan fontos az érettségi vizsgán, mint maga a kész vizsgadarab tartalma és formája. A készítés folyamatát a tanár csak a konzultációkon keresztül tudja nyomon követni, ezért a jelölt számára a konzultációkon való részvétel, és az arra való felkészülés kötelező. Amennyiben a jelölt egyetlen konzultáción sem jelenik meg, vagy ha részt vesz, de teljesen felkészületlenül érkezik, és a szaktanár a munkáját ebből a szempontból nulla ponttal értékeli, akkor a projektmunka folyamata más szempontból már nem értékelhető, az összpontszám tehát nulla, a tantárgyból a jelölt akkor sem tehet szóbeli vizsgát, ebből a tárgyból javítóvizsgát tehet.

A készítés folyamatának értékeléséhez nélkülözhetetlen, hogy a tanuló munkanaplót vagy kommentárt vezessen. Amennyiben a jelölt nem készít munkanaplót vagy kommentárt, nem adja le a kész dolgozat mellékleteként, akkor a "munkanapló folyamatos vezetése" szempontra nulla pontot ad, a projektmunka folyamata más szempontból már nem értékelhető, az összpontszám tehát nulla, a tantárgyból a jelölt akkor sem tehet szóbeli vizsgát, ebből a tárgyból javítóvizsgát tehet.

A szaktanárnak a továbbiakban értékelni kell az egyes részfeladatokat; a hipotézisalkotást, a tervezet vagy hálótér készítését, a nyers változat minőségét.

Fontos szempont az is, hogy a diák mennyire tud kooperálni a projektvezetővel, útmutatásait, a konzultáción hallott tanácsait mennyire képes beépíteni tevékenységébe. Több műfaj esetén a diákkal együtt részt vesznek a projektmunkában más személyek is, (interjú alanyok, kérdőíves felmérés válaszadói, rendezvényszervezés segítői stb.), ezáltal a tanulónak módja van bizonyítani kapcsolatteremtő és kapcsolatfenntartó készségét és kommunikációs képességeit is. A bibliográfia összeállítása nem szorítkozhat a témával kapcsolatos cikkek címeinek összegyűjtésére, a tartalmukat is meg kell ismernie a jelöltnek, az olvasottakat pedig hasznosítania kell kutatásában.

A projektkészítés folyamatában a jelöltnek legalább az elérhető 30 pontból 3 pontot kell elérnie a vizsga folytatásához.

I./1. Az Elfüstölt életek tárgyú projektérettségi készítési folyamatának értékelése					
Vizsgázó neve:					
Szempontok			Pont	Max. pont	Adott pont
A vizsgázó önálló részvétele a projektkészítésében		Önállóság a dohányzással kapcsolatos téma feldolgozásában.	0-2	2	
Konzultációkon való megjelenés		Konzultációkon való aktív részvétel, pontos felkészülés az elemzés elkészítéséhez.	0-4	4	
K O M P E T E N C I Á K	Információk kezelése, probléma-felismerés, problémamegoldó képesség, széleskörű alkalmazási ismeretek	• Munkanapló folyamatos vezetése. • Portfóliójában bemutatja a készítés folyamatához kapcsolódó anyagait, jegyzeteit, részfejezetét, a dolgozat készítése közben keletkezett produktumot. • Írásban elkészített hipotézis vagy célkitűzés; a dohányzás témájának kiválasztásával kapcsolatos vizsgázói motivációk, s a témaválasztás indoklása. • Tervezet illetve hálótér készítése a munka ütemezésére. • A konzultációkon kitűzött határidők pontos betartása. • Nyersvázlatot illetve részfejezet elkészítése.	0-4 0-2 0-2 0-2 0-2 0-2	14	
	Nyelvi kultúra, kommunikáció, értő-olvasás, szövegalkotás	• A projektmunkával kapcsolatos személyes élmények megfogalmazása a konzultációk alkalmával és a munkanaplóban. • A projektvezetővel és más érintett személyekkel való jó együttműködés. • A szakirodalom megértése, értő feldolgozása. • A munkanapló vagy a kommentár és a tervezet vagy hálótér tartalma, valamint a konzultációkon való szóbeli megnyilvánulásai logikusan felépítettek, nem tartalmaznak súlyos nyelvtani, nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.	0-2 0-2 0-4 0-2	10	
Összesen (maximum)				30	

I./2. Javítási útmutató a kész vizsgamunka tartalmának, eredményének értékeléséhez

A projektek megvalósítását a vizsgázó különböző műfajok választásával oldhatja meg. A műfajokat 3 nagy csoportba soroltuk, és műfajcsoportonként készítettük el a javítási útmutatót:

- 1) Írásos dolgozat típusú projekt
- 2) Képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információforráson alapuló projekt
- 3) Szervezésen alapuló projekt

1. Írásos dolgozat típusú projekten értjük a hagyományos házi dolgozatot, esszét, utópiát, dokumentumelemzést, az írásos formában beadott szociológiai jellegű interjút, esettanulmányt, publicisztikai típusú riportot, oknyomozó riportot, iskolaújságot, abban megjelenő cikksorozatot.

2. Képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információforráson alapuló projekten értjük az audiovizuális produktumot, a fotósorozatot, az iskolarádió vagy -televízió részére készített riport- vagy műsorsorozatot, filmet, az audiovizuális interjút, tematikus faliújság-sorozatot. A projekt elbírálásának feltétele egy 1-3 oldalas kísérő szöveg mellékelése. A szaktanár egyaránt pontozza a mellékelt írásos művet (max. 10 pont) és magát a kész vizsgadarabot (max. 40 pont).

3. A szervezésen alapuló projekt műfajai közé a közéleti diákrendezvény megszervezésének tervét, az iskolán kívüli közéleti akció szervezését, a jótékonyági rendezvény lebonyolításában történő részvételt, környezetvédelmi akció szervezését soroljuk. A projekt elbírálásának feltétele kísérő szöveg mellékelése. Az elkészített írásbeli munkák ajánlott terjedelme 3-5 oldal. Ha a témavezető tanár nincs jelen a diák által megszervezett rendezvényen, az írásos anyagnak ennél részletesebbnek kell lennie a diák munkájának értékeléséhez. A szaktanár egyaránt pontozza a mellékelt írásos művet (max. 30 pont) és magát a kész vizsgadarabot (max. 20 pont).

Amennyiben a tanuló az utolsó konzultáció befejezéséig nem határozza meg dolgozata műfaját, a tanár feladata annak eldöntése, hogy melyik műfajcsoportba sorolja be a leadott vizsgadarabot. Választását, amennyiben kevert műfajok alkalmazásáról van szó, értékelésében röviden indokolnia kell.

A kész vizsgamunka tartalmának, eredményének értékelése során a jelöltnek legalább 5 pontot el kell érnie ahhoz, hogy a vizsgát folytathassa.

I./2.1. Írásos dolgozat típusú projekt

Az Elfüstölt életek tárgyú dolgozat várható műfaja a hagyományos házi dolgozat, esszé, reklám- vagy dokumentumelemzés, kérdőíves felmérés, írásos formában beadott szociálpszichológiai jellegű interjú, publicisztikai típusú riport, iskolaújságban megjelenő cikksorozat.

A vizsgadarab elkészítéséhez a diák készíthet kérdőívet vagy interjúkat diáktársaival, helyi lakosokkal, esetleg orvosokkal, szociálpszichológusokkal, marketingszakemberekkel. A dohányzás ellenes reklámok hatékonyságvizsgálatában lehetséges a leszokásra vagy a napi fogyasztás csökkentésére gyakorolt hatás mellett a reklámok gazdasági hatékonyságának vizsgálata is. A tervezés marketing, humánpolitikai, reklám, gazdasági, emberjogi, etikai vagy egyéb szempontokat egyaránt a középpontba állíthat. A „Tervezzén meg egy fiataloknak szóló dohányzás ellenes kampányt!” téma kreatív ötletekre, sokféle műfaj kipróbálására ad lehetőséget. Természetesen az írásos dolgozat elfogadható akkor is, ha nem kerül sor a kampány lebonyolítására, a feladatmegoldás az írásos dolgozat műfajában szorítkozhat pusztán a megtervezésre!

Amennyiben a projektértékelő tanár észreveszi, hogy a vizsgamunka valamely része más személy szellemi terméke, és ezt a vizsgázó idézőjellel vagy más módon nem jelezte, az adott dolgozatrészt a tanár húzza át, és jelölje a margón az eredeti forrást. Amennyiben a bizonyítottan mástól származó projektrészek a teljes mű negyedét eléri, adjon az értékelő az „Önállóság a kiválasztott téma feldolgozásában” szempontra nulla pontot. A kész projektmunka más szempontból már nem értékelhető, az összpontszáma tehát nulla, a tantárgyból a jelölt nem tehet szóbeli vizsgát, csak javítóvizsgát a következő vizsgaidőszakban.

Az írásos vizsgamunka terjedelme akkor tekinthető megfelelőnek, az érettségihez méltónak, ha terjedelme mellékletek nélkül 12-es betűmérettel, másfeles sortávolsággal kb. 10-12 oldal, kézzel írt változatban valamivel több, 12-15 oldal (a portfólióban beadott anyagokon, mellékleteken kívül). Amennyiben a terjedelem nem éri el az előírtat, akkor „Az írásos vizsgamunka terjedelme megfelelő” szempontra nulla pontot kell adni. Ebben az esetben a kész projektmunka más szempontból már nem értékelhető, az összpontszám tehát nulla, a tantárgyból a jelölt nem tehet szóbeli vizsgát, csak javítóvizsgát a következő vizsgaidőszakban.

Szemponatok az Elfűstölt életek témájú írásos dolgozat típusú projekt értékeléséhez				
Vizsgázó neve:		Pont	Max. pont	Adott pont
A dolgozat egyedisége		Az érettségi dolgozat a vizsgázó saját szellemi terméke. Az idézeteket, hivatkozásokat pontosan feltünteti.	0-2	2
Formai és terjedelmi követelmények, megszerkesztettség, nyelvhelyesség		- Az írásos vizsgamunka terjedelme megfelelő (10-15 oldal). - A vizsgamű formája esztétikus, az érettségi vizsgához méltó, megfelelő papíron íródott, margót és címeket tartalmaz, táblázatai áttekinthetőek, egyenes vonalak határolják, illusztrációi ízlésesek. - A dolgozat tagolása arányos. - A kifejtés mondatokból áll, s a szöveg logikusan felépített. Szabatosan, pontosan, igényesen megfogalmazott. Nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	0-2 0-2 0-2 0-6	12
K O M P E T E N C I Á K	Szakmailag megalapozott címadás	A cím a dohányzásellenesség témájával, illetve dohányzásellenes reklámokkal, kampány tartalommal összhangban van; figyelemfelkeltő, ötletes.	0-2	36
	A feladat megértése, a probléma felismerése, probléma megoldás keresése	- A munka tartalma megfelel a választott témának, a dohányzásellenes reklámok társadalmi hatékonyságát, célközönségét állítja a középpontba, illetve egy dohányzásellenes kampány tervét tartalmazza, és az írásos dolgozat műfajával szemben támasztott követelményeket betartja. - A projektmunka tartalmaz önálló kutatási tevékenységet, eredményt, ez lehet riport, interjú, felmérés ill. marketing- vagy pr-terv, esetleg saját reklámötlet stb.	0-4 0-4	
	A projekt elméleti megalapozása, információk komplex kezelése, szakmai fogalmak azonosítása, helyes használata	- A témához kapcsolódó elméleti ismereteket megfelelően alkalmazza. Információit többféle műveltségi területről szerzi, ötvözi (jog, etika, szociológia, pszichológia, szociálpszichológia, orvostudomány, marketing, média világa). - Hivatkozik a felhasznált szakirodalomra, forrásokra (elvárható legalább 3-5 rövidebb terjedelmű mű olvasása). - A témához tartozó szaknyelv alapfogalmait helyesen használja, pl. egészségkárosítás, betegségi kockázat, jog az egészséges környezethez, tolerancia, célpiac, szegmentáció, hatékonyság, adóbevétel stb.	0-6 0-2 0-2	

K O M P E T E N C I Á K	A lényegi elemek és a logikai kapcsolatok felismerése	• A projektmunkában a lényegi elemeket emeli ki, jól súlypontosz. A vizsgázó megtalálja a legfontosabb csomópontokat. • A vizsgázó képes az ok-okozati kapcsolatok, összefüggések felismerésére, pl. vizsgálhatja az egyéni felelősség, a függőség, a családi háttér, a jövedelmi viszonyok, ill. a társadalmi előítéletek jellemzőit. • Képes a felmérések, kérdőívek alapján következtetések levonására, különösen a reklámkampányok várható következményeit gondolhatja végig.	0-2		
	A hipotézis vagy cél megfogalma- zása és értékelése	• Az elkészült projekt a hipotézisre (a reklámalelemzés esetében) vagy a célra (reklámkampány tervezése esetében) épül, alkalmas a megadott téma vizsgálatára. • Sor kerül a hipotézis vagy a cél megvalósulásának értékelésére, a dohányzásellenes reklámok ill. kampányok hatékonyságának mérlegelésére.	0-2		
			0-2		
	A téma aktualitása	A vizsgamunka életszerű, kötődik a társadalmi valósághoz, illetve a vizsgált reklámok célközönségéhez. A vizsgált reklámok aktuálisak. Fontos szempont, hogy a dohányzásellenes kampányt nem elvontan, hanem saját szűkebb környezetére, esetleg lakóhelyére, iskolájára tervezi, alkalmazza.	0-2		
	Önkifejező- képesség	Az írásos anyagban megjelenik az eredetiség, egyéni hang, az írásos anyag tartalmazza a szerző saját véleményét, pl. a reklámok hatékonysága esetleg célközönségük kiválasztása vonatkozásában, vagy a fiatalok dohányzásáról kialakított saját álláspontját.	0-4		
Összesen:				50	
Tanári vélemény, aláírás:					

I./2.2. Képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információforráson alapuló projekt

Az Elfűstölt életek című témáról készült projektérettségik várható műfajai az iskolarádió vagy -televízió részére készített riport- vagy műsorsorozat, film, reklámfilmek, rádióreklámok, szórólapok, audiovizuális interjú, tematikus faliújság-sorozat, plakátsorozat.

A projekt elbírálásához feltétel egy 1-3 oldalas kísérő szöveg mellékelése. A képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információforráson alapuló projekthez mellékelte írásos anyagok értékelésére maximum 10 pont adható.

A képi vagy elektronikus vizsgadarab értékelésének maximuma 40 pont.

A szaktanár joga annak meghatározása, hogy a vizsgázó milyen - az iskolának is rendelkezésére álló eszközön hozzáférhető adathordozón, formátumban adhatja be dolgozatát. Ha az ebből adódó nehézségek a végleges leadást követően derültek ki, a vizsgázó utólag is kötelezhető a megfelelő adathordozóra, ill. formátumra történő átmásolásra.

Amennyiben a projektértékelő tanár észreveszi, hogy a vizsgamunka valamely része más személy szellemi terméke, és ezt a vizsgázó nem jelezte, a képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információforráson alapuló projekten esetében a plágium módjáról a tanár készítsen írásos feljegyzést. Amennyiben a bizonyítottan mástól származó projektrészek a teljes mű negyedét eléri, adjon az értékelő az „Önállóság a kiválasztott téma feldolgozásában” szempontra nulla pontot. A kész projektmunka más szempontból már nem értékelhető, az összpontszám tehát nulla, a tantárgyból a jelölt nem tehet szóbeli vizsgát, csak javítóvizsgát a következő vizsgaidőszakban.

Képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információ-forráson alapuló produktum terjedelme akkor felel meg az érettségi elvárásnak, ha az iskolarádió illetve televízió részére készített műsor legalább 4-10 perc terjedelmű, a műsorsorozat 3-5 részes, a tematikus faliújság minimálisan 3-5 részből áll, a film legalább 4-10 percnyi, a fotósorozat – bármilyen megjelenési formában vagy adathordozón - legalább 10-15 képből áll.

a) Az Elfüstölt életek témájú képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információforráson alapuló projekthez mellékelt írásos anyagok értékelése				
Vizsgázó neve:				
Szempontok		Pont	Max. pont	Adott pont
K O M P E T E N C I Á K	Célmeghatározás és értékelés	Az írásos anyag a dohányzásellenes reklámok társadalmi hatékonysága vagy a célközönsége, illetve egy dohányzásellenes kampány bemutatásához igazodik, sor kerül a cél megvalósíthatóságának értékelésére is.	0-2	8
	A logikai kapcsolatok felismerése, lényegkiemelés	A vizsgázó képes a lényegi elemek, a társadalmi, gazdasági, szociológiai vagy pszichológiai és ok-okozati kapcsolatainak, összefüggéseinek felismerésére.	0-2	
	A projektmunka elméleti megalapozása	Mind a produktum megvalósításához szükséges (pl. technikai eszközök hatásmechanizmusát, a választott műfaj sajátosságait tükröző) elméleti ismeretek tanulmányozását, mind a dohányzási szokások és a reklámok (pl. reklámok lélektani működésének, hatásmechanizmusának, jogszabályainak, a dohányzás orvosi, pszichológiai, szociológiai összefüggései) ismeretét tükrözi az elkészített bibliográfia, az elméleti ismeretek megfogalmazódnak, azokat megfelelően alkalmazza.	0-4	
	Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan felépített, szabatosan megfogalmazott, és nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	0-2	2
Összesen:			10	

b. Az Elfüstölt életek témájú képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információforráson alapuló vizsgadarab értékelése					
Szempontok			Pont	Max. pont	Adott pont
Önállóság a kiválasztott téma feldolgozásában		• A projekt a vizsgázó saját szellemi terméke. A mástól átvett audiovizuális anyagrészek forrásait pontosan feltünteti.	0-2	10	
		• A projektmunka tartalmaz önálló kutatási és/vagy művészi tevékenységet, esetleg eredményt, az anyagban megjelenik az eredetiség, egyéni hang, képes érzelmi hatások felkeltésére (szembefordulás a dohányzással, felelősség, de empátia és tolerancia a dohányosok felé), mozgósít.	0-6		
		• Jól megállapítható a szerző saját véleménye a dohányzásellenes reklámok hatékonyságáról, szükségességéről vagy értelméről, esetleg az elkészített kampányanyagok lehetőségeiről, sikereiről, korlátairól.	0-2		
Formai és terjedelmi követelmények, megszerkesztettség, nyelvhelyesség		• A vizsgamunka formája az érettségi vizsgához méltó legyen, esztétikai minőséget hordoz. • A produktum terjedelme megfelel az előírtaknak. • Képi világa jól szerkesztett, ha van, szövege szabatosan, pontosan, megfogalmazott, nem tartalmaz súlyos nyelvi vagy nyelvhelyességi hibát.	0-4 0-2 0-2	8	
KOMPE TENCI ÁK	Szakmailag megalapozott címadás	A cím a dohányzásellenesség témájával, a dohányzásellenes reklámok hatásaival, illetve a dohányzásellenes kampánnyal, és az előbbiek társadalmi hatásaival összhangban van, figyelemfelkeltő, ötletes.	0-2		
	A feladat megértése	A munka tartalma megfelel a választott témának, a dohányzásellenes reklámok társadalmi hatékonyságát, célközönségét állítja a középpontba, illetve egy dohányzásellenes kampány tervét tartalmazza, betartja a választott műfaj sajátosságait, követelményeit.	0-2		

K O M P E T E N C I Á K	A lényegi elemek és logikai kapcsolatok felismerése, információk komplex kezelése	• A projektmunkában a lényegi elemeket emeli ki, jól súlypontos, megjelennek ok-okozati kapcsolatok, összefüggések (pl. a dohányosok aránya a társadalom különböző csoportjaiban, a veszélyeztetettség mértéke és a célcsoportok stb. között). • Tárgyát vagy témáját több szempontból vizsgálja, a kampányban több szempontból érvel vagy próbál hatni.	0-4 0-4	22	
	A projekt készítésének szakmai megalapozása	• A témához kapcsolódó elméleti és műfaji ismeretek tükröződnek a kész műben. Ábrázolhatja az egyéni felelősség, a függőség, a családi háttér, a konformitás kapcsolatát, ill. a társadalmi előítéletek, kortárs csoport szerepét, bemutathatja a társadalom különböző csoportjainak eltérő dohányzási szokásait és a környezet összefüggéseit. • A szakmai ismereteket, a különböző technikai eszközök hatásmechanizmusát (pl. képnyelv vagy hanghatások, technikai eszközök, vágás, montázstechnika szakszerű alkalmazása) megfelelően alkalmazza.	0-4 0-4		
	A téma aktualitása	A vizsgamunka életszerű, kötődik a társadalmi valósághoz (pl. az adott időszak reklámjait, társadalmi csoportjait vizsgálja, friss adatokkal dolgozik), a helyi viszonyokhoz (pl. a vizsgázó iskolájára szabottan készül el a kampány).	0-2		
	Összesen (maximum):				40
A képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információforráson alapuló projekthez mellékelte írásos anyag és a képi vagy elektronikus vizsgadarab összesített pontszáma (a és b rész együtt):				50	
Tanári vélemény, aláírás:					

I./2.3. Szervezésen alapuló projekt

Az Elfüstölt életek című téma feldolgozható szervezésen alapuló projekt műfaji keretei között is. Különösen a második választható feladat (Tervezzék meg egy fiataloknak szóló szűkebb környezetének szánt dohányzás ellenes kampányt!) kínálja ezt a feldolgozási módot: kampányrendezvény, diákfórum, kiállítások, előadások vagy előadássorozat, iskolai reklámkampány (plakátokkal, iskolarádiós és televíziós műsorokkal) megszervezésével. De az első (Elemézzék dohányzásellenes reklámokat a társadalmi hatékonyság, illetve a célközönség szempontjából!) is lehetőséget ad olyan összejövétel, rendezvénysorozat megszervezésére, amelyen diákok, lakóközösségek vagy egy-egy társadalmi közösség tagjai beszélgethetnek a reklámok hatásáról, esetleg szakemberek közönség előtti vitájára is sor kerülhet.

A vizsgázó által a szervezésre, lebonyolításra fordított idő akkor tekinthető az érettségihez méltónak, az elvárhatónak megfelelőnek, ha a dokumentumokból bebizonyosodik, hogy eléri a 30-35 órát. Ellenkező esetben „A vizsgázó által a szervezésre, lebonyolításra fordított idő dokumentáltan az érettségihez méltó, az elvárhatónak megfelelő” szempontra az értékelő tanár adjon nulla pontot. Döntését írásban indokolja is meg! Ebben az esetben a kész projektmunka más szempontból már nem értékelhető, az összpontszám tehát nulla, a tantárgyból a jelölt nem tehet szóbeli vizsgát, csak javítóvizsgát a következő vizsgaidőszakban.

Amennyiben a dolgozat és a szervezőmunka alapján nem egyértelműen azonosítható, hogy a szervezés folyamatában mi az érettségiző saját, önálló teljesítménye, akkor erről az értékelő tanár készítsen írásos feljegyzést, adjon az „Önállóság a kiválasztott téma feldolgozásában” szempontra nulla pontot. A kész projektmunka más szempontból már nem értékelhető, az összpontszám tehát nulla, a tantárgyból a jelölt nem tehet szóbeli vizsgát, csak javítóvizsgát a következő vizsgaidőszakban.

A szervezőmunka értékeléséhez (különösen akkor, ha az értékelő nem volt jelen az adott rendezvényen, nincs személyes tapasztalata a szervezés, tervezés körülményeiről) nélkülözhetetlen az írásos kommentár, és a tartalomgazdag portfólió. Az elkészített írásbeli munka ajánlott terjedelme 3-5 oldal (a portfólióban beadott anyagokon, mellékleteken kívül).

14 / 49

Á	A projekt munka	Az elméleti ismeretek megalapozását tükrözi az elkészített bibliográfia, a szervezéshez kapcsolódó marketing- és PR-tevékenységhez kapcsolódó elméleti ismeretek megjelennek, azokat megfelelően alkalmazza.	0-4		
K	elméleti megalapozása	Rávilágít a szervezés jogi és gazdasági feltételeire.	0-4		
Összesen:				30	

b. Az Elfűstölt életek témájú szervezési feladat lebonyolítási módjának értékelése					
Szemponatok, kompetenciák		Pont	Max. pont	Adott pont	
Önálló munkavégző és kezdeményező-képesség	A vizsgázó által a szervezésre, lebonyolításra fordított idő dokumentáltan az érettségihez méltó (30-35 óra), az elvárhatónak megfelelő.	0-2	2		
	A tanuló motiváltsága megfelelő mértékű, önmaga javasol, áll elő ötletekkel. Megállapítható, hogy a vizsgázó a szervezésben mit végzett önállóan, irányítóként, munkatársként, résztvevőként.	0-4	4		
A figyelem felkeltése és az érdeklődés megtartásának képessége	• A rendezvény meghirdetésének körülményeinél a figyelem felkeltése ötletes, többfajta információhordozót is használ, vagy tükröződik a személyes meggyőzésre tett erőfeszítés.	0-2	4		
	• A szervezés folyamatában a vizsgázó képes a megfelelő tájékoztatásra. A tanuló képes a kapcsolatteremtésre, számára esetleg idegen környezetben is jól kommunikál.	0-2			
Szervezőkészség, információk komplex kezelése	• A dohányzásellenes reklámok vizsgálatához vagy a kampányhoz kapcsolódó időkeret megjelölése, az időpont megválasztása megfelelő. Az események időtartama arányos. A helyszín/helyszínek megválasztása megfelelő, a kampány üzeneteinek átadására is alkalmas, a költségigények meghatározása megfelelő módon megtörtént. • A tanuló ismeri a kitűzött céltevékenységhez kapcsolódó intézmények, közösségi, egészségügyi, civil és marketing szervezetek működésének sajátosságait. • Az esemény menetének összefogása, irányítása megvalósult. A rendezvény értékelése és a megfelelő visszacsatolás megtörtént.	0-2	6		
		0-2			
		0-2			

Helyzetfelismerő, konfliktuskezelő és problémamegoldó képesség	• A tervezés és lebonyolítás során az esetleges, várható gátló, zavaró tényezők megoldását megtervezte a vizsgázó (esőnap, helyszín, áramhiány, rendzavarás stb.). • A tanuló képes volt a program kapcsán keletkező feszültségek kezelésére, ill. az akadályok leküzdésére, meg tudta oldani a váratlan helyzeteket, ill. reagált a felvetésekre.	0-2 0-2	4	
Összesen (maximum):			20	
Szervezésen alapuló projekt írásos anyagának és a lebonyolítás módjának összesített pontszáma (a és b rész együtt):			50	
Tanári vélemény, aláírás:				

I/B Szóbeli vizsga**A projektmunka megvédésének értékelése
(Maximálisan adható 10 pont)**

A diák a szóbeli érettségi vizsgán megvédi a vizsgamunkáját. A védelem során a vizsgázó röviden ismerteti projektjét, és válaszol a vizsgabizottság által feltett kérdésekre.

Az érettségi elnök és a vizsgabizottság előzetes engedélyével bemutatható a képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információforráson alapuló vizsgadarab. Az erre felhasznált idő nem számít bele az érettségiző szóbeli feleletének vizsgaidejébe. A vizsgadarab közös megtekintése viszont lehetővé teszi, hogy a bizottság tagjai is érdemi kérdéseket tegyenek fel, megismerjék az érettségiző munkáját.

A szóbeli védelem alkalmával a portfólióban található anyagok bármelyikét a vizsgázó felhasználhatja szemléltetésre, használatára az értékelő tanár bátoríthatja. A vizsgázó projektmunkájának bemutatását az értékelő tanár - a rendelkezésre álló kevés idő miatt – megszakíthatja, hogy maradjon elegendő idő a bizottság által felteendő kérdésekre is. A vizsgázót a pontozásban nem érheti hátrány, ha a bizottság bármely tagja nem a projekthez kapcsolódó kérdést tesz fel, és arra az érettségiző nem tudja a választ.

Vizsgázó neve:			
Szempontok, kompetenciák az Elfűstölt életek témájú projektérettségi megvédéséhez			
Szempontok	Max. pont	Adott pont	
A vizsgamunka lényegi elemeinek és az egyéni munka konkrétumainak bemutatása. Nemcsak a dohányzásellenes reklámokat vizsgálja, hanem hangsúlyt helyez társadalmi hatékonyságának vagy célközönségének bemutatására is. Kampány tervezése esetén behatárolja annak célközönségét, a megcélzott „szűkebb környezetet” is. Legalább kétféle megközelítési módot alkalmaz.	6		
Ismerteti a projektkészítés során szerzett néhány egyéni tapasztalatát. A vizsgázó képes saját projektmunkájának eredményét, erőnyeit ismertetni. Keresi, magyarázza az esetleges kudarcok okát.	4		
Szaknyelv, szakmai ismeretek alkalmazása. A vizsgázótól elvárható a projekttemájához kapcsolódó legfontosabb szakszavak (pl.: egészségkárosítás, betegségi kockázat, jog az egészséges környezethez, tolerancia, hatékonyság, adóbevétele, stb.), és választott műfaja jellegzetes szakszókincsének megfelelő használata.	4		
A vizsgabizottság által feltett 2-4 kérdés megválaszolása, témátartás, lényegkiemelés.	4		
Világosság, nyelvhelyesség, a felelet felépítettsége	2		
Összesen:	20		
Végző pontszám (összesen/2):	10		

* A végeredményt a matematika szabályainak megfelelően kerekítjük.

II. A pályaválasztás és az álláskeresés társadalmi dilemmái

- Tervezze meg vagy mutassa be egy pályaválasztással foglalkozó iroda működését!
- Mutassa be a lakóhelyén álláskereső fiatalok pszichológiai sajátosságait és/vagy lehetőségeit, kudarcaik, nehézségeik okát és/vagy a rendelkezésükre álló hivatalos segítségnyújtási módokat és azok eredményességét!

II./A Írásbeli vizsga (Maximálisan adható 80 pont)

II./1. A projektkészítés folyamatának értékelése (Maximálisan adható 30 pont)

A szaktanár a projektmunka elkészítésének egész folyamatát értékeli. Neki kell meggyőződnie arról, hogy a vizsgázó önállóan készíti-e el dolgozatát, végzi kutatási tevékenységét. Az önálló tevékenység nem zárja ki külső segítség igénybevételét, de ez elsősorban tanácsadást, speciális eszközök (pl.: filmfelvevő, vágóasztal, riporter-magnó stb.) használatának segítségét jelenti. Különösen fontos, hogy módja legyen a szaktanárnak például a szervezéssel kapcsolatos műfajok választása esetén az egész munkafolyamat követésére, abban a vizsgázó szerepének egyértelmű megállapítására.

Amennyiben arra az értékelési szempontra, hogy a vizsgázó egyéni, önálló részvétele a projektkészítés folyamatában nulla pontot ad a projektvezető tanár, azaz úgy értékeli, hogy a vizsgadarab más személy szellemi terméke, akkor a projektmunka folyamata más szempontból már nem értékelhető, az összpontszám tehát nulla, a tantárgyból a jelölt nem tehet szóbeli vizsgát, ebből a tárgyból javítóvizsgát tehet a következő vizsgaidőszakban.

A projektkészítés folyamata közel ugyanolyan fontos az érettségi vizsgán, mint maga a kész vizsgadarab tartalma és formája. A készítés folyamatát a tanár csak a konzultációkon keresztül tudja nyomon követni, ezért a jelölt számára a konzultációkon való részvétel, és az arra való felkészülés kötelező. Amennyiben a jelölt egyetlen konzultáción sem jelenik meg, vagy ha részt vesz, de teljesen felkészületlenül érkezik, és a szaktanár a munkáját ebből a szempontból nulla ponttal értékeli, akkor a projektmunka folyamata más szempontból már nem értékelhető, az összpontszám tehát nulla, a tantárgyból a jelölt akkor sem tehet szóbeli vizsgát, ebből a tárgyból javítóvizsgát tehet.

A készítés folyamatának értékeléséhez nélkülözhetetlen, hogy a tanuló munkanaplót vagy kommentárt vezessen. Amennyiben a jelölt nem készít munkanaplót vagy kommentárt, nem adja le a kész dolgozat mellékleteként, akkor a "munkanapló folyamatos vezetése" szempontra nulla pontot ad, a projektmunka folyamata más szempontból már nem értékelhető, az összpontszám tehát nulla, a tantárgyból a jelölt akkor sem tehet szóbeli vizsgát, ebből a tárgyból javítóvizsgát tehet.

A szaktanárnak a továbbiakban értékelni kell az egyes részfeladatokat; a hipotézisalkotást, a tervezet vagy hálóterv készítését, a nyers változat minőségét.

Fontos szempont az is, hogy a diák mennyire tud kooperálni a projektvezetővel, útmutatásait, a konzultáción hallott tanácsait mennyire képes beépíteni tevékenységébe. Több műfaj esetén a diákkal együtt részt vesznek a projektmunkában más személyek is, (interjú alanyok, kérdőíves felmérés válaszadói, rendezvényszervezés segítői stb.) ezáltal a tanulónak módja van bizonyítani kapcsolatteremtő és kapcsolatfenntartó készségét és kommunikációs képességeit is.

A bibliográfia összeállítása nem szorítkozhat a témával kapcsolatos cikkek címeinek összegyűjtésére, a tartalmukat is meg kell ismernie a jelöltnek, az olvasottakat pedig hasznosítania kell kutatásában.

A projektkészítés folyamatában a jelöltnek legalább 3 pontot kell elérnie a vizsga folytatásához.

II./1. A pályaválasztás és az álláskeresés társadalmi dilemmái témájú projektérettségi elkészítése folyamatának értékelése					
Vizsgáló neve:					
Szemponatok		Pont	Max. pont	Adott pont	
A vizsgáló önálló részvétele a projektkészítésében		Önállóság a kiválasztott téma feldolgozásában.	0-2	2	
Konzultációkon való megjelenés		Konzultációkon való aktív részvétel, pontos felkészülés az elemzés elkészítéséhez.	0-4	4	
KOMPETENCIÁK	Információk kezelése, probléma-felismerés, problémamegoldó képesség, széleskörű alkalmazási ismeretek	• Munkanapló folyamatos vezetése. • Portfóliójában bemutatja a készítés folyamatához kapcsolódó anyagait, jegyzeteit, részfejezetét, a dolgozat készítése közben keletkezett produktumot. • Írásban elkészített hipotézis vagy célkitűzés, a pályaválasztás és az álláskeresés dilemmái című téma kiválasztásával kapcsolatos vizsgázói motivációk és a témaválasztás indoklása. • Tervezet illetve hálótér készítése a munka ütemezésére. • A konzultációkon kitűzött határidők pontos betartása. • Nyersvázlat illetve részfejezet elkészítése.	0-4 0-2 0-2 0-2 0-2	14	
	Nyelvi kultúra, kommunikáció, értő olvasás, szövegalkotás	• A projektmunkával kapcsolatos személyes élmények megfogalmazása a konzultációk alkalmával és a munkanaplóban. • A projektvezetővel és más érintett személyekkel való jó együttműködés. • A szakirodalom megértése, értő feldolgozása. • A munkanapló vagy a kommentár és a tervezet vagy hálótér tartalma, valamint a konzultációkon való szóbeli megnyilvánulásai logikusan felépítettek, nem tartalmaznak súlyos nyelvtani, nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.	0-2 0-2 0-4 0-2	10	
Összesen (maximum):				30	

II./2 Javítási útmutató a kész vizsgamunka tartalmának, eredményének értékeléséhez

A projektek megvalósítását a vizsgázó különböző műfajok választásával oldhatja meg. A műfajokat 3 nagy csoportba soroltuk, és műfajcsoportonként készítettük el a javítási útmutatót:

1. Írásos dolgozat típusú projekt
2. Képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információforráson alapuló projekt
3. Szervezésen alapuló projekt

1. Írásos dolgozat típusú projekten értjük a hagyományos házi dolgozatot, esszét, utópiát, dokumentumelemzést, az írásos formában beadott szociológiai jellegű interjút, esettanulmányt, publicisztikai típusú riportot, oknyomozó riportot, iskolaújságot, abban megjelenő cikksorozatot.

2. Képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információforráson alapuló projekten értjük az audiovizuális produktumot, a fotósorozatot, az iskola rádió vagy televízió részére készített riport- vagy műsorsorozatot, filmet, az audiovizuális interjút, tematikus faliújság-sorozatot. A projekt elbírálásának feltétele egy 1-3 oldalas kísérő szöveg mellékelése. A szaktanár egyaránt pontozza a mellékelt írásos művet (max. 10 pont) és magát a kész vizsgadarabot (max. 40 pont).

3. A szervezésen alapuló projekt műfajai közé a közéleti diákrendezvény megszervezésének tervét, az iskolán kívüli közéleti akció szervezését, a jótékonyági rendezvény lebonyolításában történő részvételt, környezetvédelmi akció szervezését soroljuk. A projekt elbírálásának feltétele kísérő szöveg mellékelése. Az elkészített írásbeli munkák ajánlott terjedelme 3-5 oldal. Ha a témavezető tanár nincs jelen a diák által megszervezett rendezvényen, az írásos anyagnak ennél részletesebbnek kell lennie a diák munkájának értékeléséhez. A szaktanár egyaránt pontozza a mellékelt írásos művet (max. 30 pont) és magát a kész vizsgadarabot (max. 20 pont).

Amennyiben a tanuló az utolsó konzultáció befejezéséig nem határozza meg dolgozata műfaját, a tanár feladata annak eldöntése, hogy melyik műfajcsoportba sorolja be a leadott vizsgadarabot. Választását, amennyiben kevert műfajok alkalmazásáról van szó, értékelésében röviden indokolnia kell.

A kész vizsgamunka tartalmának, eredményének értékelése során a jelöltnek legalább 5 pontot el kell érnie ahhoz, hogy a vizsgát folytathassa.

II./2.1. Írásos dolgozat típusú projekt

A pályaválasztás és az álláskeresés társadalmi dilemmáit bemutató dolgozat várható műfaja a hagyományos házi dolgozat, esszé, dokumentumelemzés, kérdőív, interjú, oknyomozó riport, pszichológiai esettanulmány, publicisztikai típusú riport, iskolaújságban megjelenő cikksorozat, az iroda megtervezése pedig üzleti terv is lehet.

A vizsgadarab elkészítéséhez a diák készíthet kérdőívet vagy interjút helyi lakosokkal, pályaválasztási szakemberekkel, szociológusokkal, esetleg a sajtó munkatársaival. Felkeresheti az önkormányzat és a munkaügyi központ munkatársait, esetleg pályaválasztási tanácsadót, vállalkozói központot vagy kamarát. A dolgozat elkészítője nagymértékben támaszkodhat az interneten hozzáférhető országos, regionális és helyi adatokra is.

Amennyiben a projektértékelő tanár észreveszi, hogy a vizsgamunka valamely része más személy szellemi terméke, és ezt a vizsgázó idézőjellel vagy más módon nem jelezte, az adott dolgozatrészt a tanár húzza át, és jelölje a margón az eredeti forrást. Amennyiben a bizonyítottan mástól származó projektrészek a teljes mű negyedét elérik, adjon az értékelő az „Önállóság a kiválasztott téma feldolgozásában” szempontra nulla pontot. A kész projektmunka más szempontból már nem értékelhető, az összpontszám tehát nulla, a tantárgyból a jelölt nem tehet szóbeli vizsgát, csak javítóvizsgát a következő vizsgaidőszakban.

Az írásos vizsgamunka terjedelme akkor tekinthető megfelelőnek, az érettségihez méltónak, ha terjedelme mellékletek nélkül 12-es betűmérettel, másfeles sortávolsággal kb. 10-12 oldal, kézzel írt változatban valamivel több, 12-15 oldal (a portfólióban beadott anyagokon, mellékleteken kívül). Amennyiben a terjedelem nem éri el az előírtat, akkor „Az írásos vizsgamunka terjedelme megfelelő” szempontra nulla pontot kell adni. Ebben az esetben a kész projektmunka más szempontból már nem értékelhető, az összpontszám tehát nulla, a tantárgyból a jelölt nem tehet szóbeli vizsgát, csak javítóvizsgát a következő vizsgaidőszakban.

Vizsgázó neve:				
Szemponatok A pályaválasztás és az álláskeresés társadalmi dilemmáit tárgyaló írásos dolgozat típusú projekt értékeléséhez		Pont	Max. pont	Adott pont
A dolgozat egyedisége	Az érettségi dolgozat a vizsgázó saját szellemi terméke. Az idézeteket, hivatkozásokat pontosan feltünteti.	0-2	2	
Formai és terjedelmi követelmények, megszerkesztettség, nyelvhelyesség	• Az írásos vizsgamunka terjedelme megfelelő (10-15 oldal). • A vizsgamű formája esztétikus, az érettségi vizsgához méltó, megfelelő papíron íródott, margót és címeket tartalmaz, táblázatai áttekinthetőek, egyenes vonalak határolják, illusztrációi izlések. • A dolgozat tagolása arányos. • A kifejtés mondatokból áll, s a szöveg logikusan felépített. Szabatosan, pontosan, igényesen megfogalmazott. Nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	0-2 0-2 0-2 0-6	12	
K O M P E T E N C I Á K	Szakmailag megalapozott címadás	A cím a pályaválasztást és az álláskeresést illetve az álláskeresőket vizsgáló tartalommal összhangban van, figyelemfelkeltő, ötletes.	0-2	
	A feladat megértése, a probléma felismerése, problémamegoldás keresése	• A munka tartalma megfelel a választott témának, a pályaválasztás és az álláskeresés problémáját állítja a középpontba, vagy egy álláskereső irodával foglalkozik, és az írásos dolgozat műfajával szemben támasztott követelményeket betartja. • A projektmunka tartalmaz önálló kutatási tevékenységet, esetleg eredményt, ez lehet riport, interjú, felmérés ill. marketing- vagy üzleti-terv stb.	0-4 0-4	

K O M P E T E N C I Á K	A projekt elméleti megalapozása, információk komplex kezelése, szakmai fogalmak azonosítása, helyes használata	• A produktumhoz kapcsolódó elméleti ismereteket megfelelően alkalmazza. Információit többféle műveltségi területről szerzi (pl. jog, szociológia, pszichológia, egészségügy, gazdaság, marketing, internet, média világa). Képes az eltérő forrásból származó információk ötvöztetésére. • Hivatkozik a felhasznált szakirodalomra, forrásokra (elvárható legalább 3-5 rövidebb terjedelmű mű olvasása). • A témához tartozó szaknyelv alapfogalmait helyesen használja, pl.: munkanélküliség, aktív és inaktív népesség, munkaviszony, munkaszerződés, kollektív szerződés, munkaerőpiac. álláskeresés. minimálbér, jog a munkához, Munka Törvénykönyve, vállalkozásalapítás, pályakezdeményezés, önismeret, lelki betegségek stb.	0-6	36	
	A lényegi elemek és a logikai kapcsolatok felismerése	• A projektmunkában a lényegi elemeket emeli ki, jól súlypontosz. A vizsgázó megtalálja a legfontosabb csomópontokat. • A vizsgázó képes összefüggések felismerésére, vizsgálhatja az életkor, a képzettség és a munkanélküliség összefüggéseit, az egyéni és az állami felelősség kérdéseit, az intézményes munkahelykeresés és a munkába állás kapcsolatának jellemzőit. Feltárhatja az állástalanság és a pszichés jellegű betegségek, illetve a szenvedélybetegségek (játékszenvedély, alkoholizmus, drogfüggőség stb.) összefüggéseit. Vizsgálhatja a különböző pályaválasztási motivációkat is, foglalkozhat annak elemzésével, hogy a középiskolák felkészítenek-e a pályakezdésre, stb. • Képes következtetések levonására, különösen a makrogazdasági adatok változásainak és a meglévő vagy tervezett intézmények tevékenységének a munkanélküliségi rátára gyakorolt hatását gondolhatja végig, vagy a tartós munkanélküliség várható lélektani és szociális következményeit mérlegelheti.	0-2 0-2 0-2		

	A hipotézis vagy cél megfogalmazása és értékelése	• Az elkészült projekt a hipotézisre vagy a célra épül, alkalmas a megadott téma vizsgálatára. • Sor kerül a hipotézis vagy a cél megvalósulásának értékelésére, a pályaválasztáshoz vagy álláskereséshez nyújtott segítség lehetőségeinek mérlegelésére.	0-2 0-2		
	A téma aktualitása	A vizsgamunka életszerű, kötődik a társadalmi valósághoz, a helyi viszonyokhoz. Fontos szempont, hogy a kérdést ne elvontan, hanem saját környezetében, lakóhelyén vizsgálja, adatai aktuálisak, a projektkészítés időszakát is figyelembe veszi. A tervezett iroda a helyi problémákkal és lehetőségekkel számol.	0-2		
	Önkifejező képesség	Az írásos anyagban megjelenik az eredetiség, egyéni hang, az írásos anyag tartalmazza a szerző saját véleményét a munkanélküliség gazdasági, szociális és pszichológiai hatásairól, a pályaválasztásról vagy ideális munkahelyről kialakított saját álláspontját.	0-4		
Összesen:				50	
Tanári vélemény, aláírás:					

II./2.2. Képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információforráson alapuló projekt

A pályaválasztás és az álláskeresés társadalmi dilemmáit elemző projektérettségi várható műfaja esettanulmány, tényfeltáró vagy oknyomozó riport, interjú, audiovizuális produktum, tematikus faliújság-sorozat, esetleg pszichológiai esettanulmányt tartalmazó rádiós vagy televíziós anyag, dokumentumfilm.

A projekt elbírálásához feltétel egy 1-3 oldalas kísérő szöveg mellékelése. A képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információforráson alapuló projekthez mellékelte írásos anyagok értékelésére maximum 10 pont adható.

A képi vagy elektronikus vizsgadarab értékelésének maximuma 40 pont.

A szaktanár joga annak meghatározása, hogy a vizsgázó milyen - az iskolának is rendelkezésére álló eszközön hozzáférhető adathordozón, formátumban adhatja be dolgozatát. Ha az ebből adódó nehézségek a végleges leadást követően derültek ki, a vizsgázó utólag is kötelezhető a megfelelő adathordozóra, ill. formátumra történő átmásolásra.

Amennyiben a projektértékelő tanár észreveszi, hogy a vizsgamunka valamely része más személy szellemi terméke, és ezt a vizsgázó nem jelezte, a képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információforráson alapuló projekten esetében a plágium módjáról a tanár készítsen írásos feljegyzést. Amennyiben a bizonyítottan mástól származó projektrészek a teljes mű negyedét elérik, adjon az értékelő az „Önállóság a kiválasztott téma feldolgozásában” szempontra nulla pontot. A kész projektmunka más szempontból már nem értékelhető, az összpontszám tehát nulla, a tantárgyból a jelölt nem tehet szóbeli vizsgát, csak javítóvizsgát a következő vizsgaidőszakban.

Képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információ-forráson alapuló produktum terjedelme akkor felel meg az érettségi elvárásnak, ha az iskolarádió illetve -televízió részére készített műsor legalább 4-10 perc terjedelmű, a műsorsorozat 3-5 részes, a tematikus faliújság minimálisan 3-5 részből áll, a film legalább 4-10 percnyi, a fotósorozat – bármilyen megjelenési formában vagy adathordozón- legalább 10-15 képből áll.

a. A pályaválasztás és az álláskeresés társadalmi dilemmáit tárgyaló képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információforráson alapuló projekthez mellékelt írásos anyagok értékelése					
Vizsgázó neve:					
Szemponatok			Pont	Max. pont	Adott pont
K O M P E T E N C I Á K	Célmeghatározás és értékelés	Az írásos anyag az álláskeresés és pályaválasztás társadalmi dilemmáinak bemutatásához igazodik, sor kerül a cél megvalósíthatóságának értékelésére is.	0-2	8	
	A logikai kapcsolatok felismerése, lényegkiemelés	A vizsgázó képes a lényegi elemek, a társadalmi, gazdasági, szociológiai vagy pszichológiai és ok-okozati kapcsolatainak, összefüggéseinek felismerésére.	0-2		
	A projektmunka elméleti megalapozása	Mind a produktum megvalósításához szükséges (pl. technikai eszközök hatásmechanizmusát, a választott műfaj sajátosságait tükröző) elméleti ismeretek tanulmányozását, mind az álláskeresés és a pályaválasztás társadalmi problémáival kapcsolatos ismeretek megalapozását tükrözi az elkészített bibliográfia, az elméleti ismeretek megfogalmazódnak, azokat megfelelően alkalmazza az érettségiző.	0-4		
	Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan felépített, szabatosan megfogalmazott, és nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	0-2	2	
Összesen (maximum):				10	

Vizsgázó neve:

b. A pályaválasztás és az álláskeresés társadalmi dilemmáit tárgyaló képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információforráson alapuló vizsgadarab értékelése		Pont	Max. pont	Adott pont
Szempontok				
Önállóság a kiválasztott téma feldolgozásában	• A projekt a vizsgázó saját szellemi terméke. A mástól átvett audiovizuális anyagrészek forrásait pontosan feltünteti. • A projektmunka tartalmaz önálló kutatási és/vagy művészi tevékenységet, esetleg eredményt, az anyagban megjelenik az eredetiség, egyéni hang, képes érzelmi hatások (empátia, felelősségérzés stb.) felkeltésére. • Jól megállapítható a szerző saját véleménye az állam és a társadalom szerepéről, felelősségéről a pályaválasztásban és az álláskeresésben, vagy az álláskereső fiatalok problémáiról, a rendelkezésükre álló hivatalos segítségnyújtás hatékonyságáról.	0-2	10	
		0-6		
		0-2		
Formai és terjedelmi követelmények, megszerkesztettség, nyelvhelyesség		0-4	8	
		0-2		
		0-2		
K O M P E T E N C	Szakmailag megalapozott címadás	A cím az álláskeresés és a pályaválasztás dilemmái témával összhangban van, figyelemfelkeltő, ötletes, utalhat a választott műfajra.	0-2	
	A feladat megértése	A munka tartalma megfelel a kiírt és választott témának, az álláskeresés és pályaválasztás által felvetett társadalmi problémákat állítja a középpontba. Betartja a választott műfaj sajátosságait, követelményeit.	0-2	

I Á K K O M P E T E N C I Á K	A lényegi elemek és logikai kapcsolatok felismerése, információk komplex kezelése	• A projektmunkában a lényegi elemeket emeli ki, jól súlypontosz, megjelennek ok-okozati kapcsolatok, összefüggések. • Tárgyát vagy témáját több szempontból vizsgálja, ábrázolja.	0-4	22	
	A projekt készítésének szakmai megalapozása	• A témához kapcsolódó elméleti és műfaji ismeretek tükröződnek a kész műben. Ábrázolhatja pl. az egyéni választás és társadalmi igények, szükségletek szociológiai összefüggéseit, az álláskeresés nehézségeit vagy a fiatalok speciális pszichés nehézségeit. • A szakmai ismereteket, a különböző technikai eszközök hatásmechanizmusát (pl. képnelv vagy hanghatások, technikai eszközök, vágás, montázstechnika szakszerű alkalmazása) megfelelően alkalmazza.	0-4		
	A téma aktualitása	A vizsgamunka életszerű, kötődik a társadalmi valósághoz, a helyi viszonyokhoz.	0-2		
Összesen (maximum):				40	
A képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információforráson alapuló projekthez mellékelt írásos anyag és a képi vagy elektronikus vizsgadarab összesített pontszáma (a és b rész együtt):				50	
Tanári vélemény, aláírás:					

II./2.3. Szervezésen alapuló projekt

A pályaválasztás és az álláskeresés társadalmi dilemmái című téma feldolgozható szervezésen alapuló projekt keretei között is. A tanuló helyi vagy iskolai szinten valóban létrehozhat egy pályaválasztással foglalkozó irodát, meghívhat szakembereket pályaválasztással foglalkozó iskolai rendezvénysorozatra, de szervezhet fórumot a lakóhelyén állást kereső fiatalok számára is. A várható műfajok: vitasorozat, közéleti (diák)fórum, előadásorozat szervezése, vagy speciálisan egy pályaválasztással foglalkozó iroda létrehozása és esetleg működtetése.

A vizsgázó által a szervezésre, lebonyolításra fordított idő akkor tekinthető az érettségéhez méltónak, az elvárhatónak megfelelőnek, ha a dokumentumokból bebizonyosodik, hogy eléri a 30-35 órát. Ellenkező esetben „A vizsgázó által a szervezésre, lebonyolításra fordított idő dokumentáltan az érettségéhez méltó, az elvárhatónak megfelelő” szempontra az értékelő tanár adjon nulla pontot. Döntését írásban indokolja is meg! Ebben az esetben a kész projektmunka más szempontból már nem értékelhető, az összpontszám tehát nulla, a tantárgyból a jelölt nem tehet szóbeli vizsgát, csak javítóvizsgát a következő vizsgaidőszakban.

Amennyiben a dolgozat és a szervezőmunka alapján nem egyértelműen azonosítható, hogy a szervezés folyamatában mi az érettségiző saját, önálló teljesítménye, akkor erről az értékelő tanár készítsen írásos feljegyzést, adjon az „Önállóság a kiválasztott téma feldolgozásában” szempontra nulla pontot. A kész projektmunka más szempontból már nem értékelhető, az összpontszám tehát nulla, a tantárgyból a jelölt nem tehet szóbeli vizsgát, csak javítóvizsgát a következő vizsgaidőszakban.

A szervezőmunka értékeléséhez (különösen akkor, ha az értékelő nem volt jelen az adott rendezvényen, nincs személyes tapasztalata a szervezés, tervezés körülményeiről) nélkülözhetetlen az írásos kommentár, és a tartalomgazdag portfólió. Az elkészített írásbeli munka ajánlott terjedelme 3-5 oldal (a portfólióban beadott anyagokon, mellékleteken kívül).

Vizsgázó neve:				
a. A pályaválasztás és az álláskeresés társadalmi dilemmáit vizsgáló szervezésen alapuló projekthez készített írásos anyagok értékelése				
Szempontok		Pont	Max. pont	Adott pont
Önállóság a kiválasztott téma feldolgozásában	Az érettségi dolgozat a vizsgázó saját munkája. A dolgozat alapján egyértelműen azonosítható, hogy a szervezés folyamatában mi az érettségiző saját, önálló teljesítménye, és mit végzett a civilszervezet többi tagja. Az írásos anyag tükrözi a szervezés során szerzett egyéni tapasztalatokat.	0-4	4	
Formai és terjedelmi követelmények, megszerkesztettség, nyelvhelyesség	- Az írásos vizsgamunka terjedelme megfelelő (3-5 oldal). A dolgozat tagolása arányos. A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan felépített. Szabatosan, pontosan, igényesen megfogalmazott. Nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát. - A vizsgamű formája esztétikus, az érettségi vizsgához méltó, megfelelő papíron íródott.	0-4 0-2	8	

		margót és címeket tartalmaz, táblázatai áttekinthetők, egyenes vonalak határolják, illusztrációi ízlésesek. • Portfóliója gondosan összeállított, tükrözi a szervezőmunka sajátosságait.	0-2		
K O M P E T E N C I Á K	Célmeghatározás és értékelés	Az írásos anyag a rendezvényszervezés céljához igazodik, meghatározza a szervezés során végzendő egyéni feladatokat. Sor kerül a cél megvalósulásának vizsgálatára, az érettségiző által végzett tevékenység hatékonyságának értékelésére is.	0-4 0-2	18	
	A logikai kapcsolatok felismerése, lényegkiemelés	A vizsgázó képes az ok-okozati kapcsolatokat, összefüggéseket felismerésére, pl.: az iskolai végzettség, a földrajzi régió adottsága és a munkanélküliségi ráta kapcsolatára, a szociális vagy egészségügyi helyzet és a pályaválasztás kényszere stb. A tanuló törekszik a lényegi elemek hangsúlyozására.	0-2 0-2		
	A projektmunka elméleti megalapozása	Az elméleti ismeretek megalapozását tükrözi az elkészített bibliográfia, a szervezéshez kapcsolódó marketing- és (az iroda esetében) PR-tevékenységhez kapcsolódó elméleti ismeretek megjelennek, azokat megfelelően alkalmazza. Rávilágít szervezés jogi, gazdasági feltételekre.	0-4 0-4		
	Összesen:				
				30	

b. A pályaválasztás és az álláskeresés társadalmi dilemmáit vizsgáló szervezési feladat lebonyolítás módjának értékelése				
Szempontok		Pont	Max. pont	Adott pont
Önálló munka-végző és kezdeményező képesség	A vizsgázó által a szervezésre, lebonyolításra fordított idő dokumentáltan az érettségihez méltó, az elvárhatónak megfelelő (30-35 óra).	0-2	2	
	A tanuló motiváltsága megfelelő mértékű, önmaga javasol, áll elő ötletekkel. Megállapítható, hogy a vizsgázó a szervezésben mit végzett önállóan, irányítóként, munkatársként, résztvevőként.	04	4	
A figyelem-felkeltés és az érdeklődés megtartásának képessége	A rendezvény meghirdetésének körülményeinél a figyelem felkeltése ötletes, többfajta információhordozót is használ, vagy tükröződik a személyes meggyőzésre tett erőfeszítés.	0-2	4	
	A szervezés folyamatában a vizsgázó képes a megfelelő tájékoztatásra. A tanuló képes a kapcsolatteremtésre, számára esetleg idegen környezetben is jól kommunikál.	0-2		
Szervező-készség, információk komplex kezelése	A szervező munkájához kapcsolódó időkeret megjelölése, az időpont megválasztása megfelelő. Az események időtartama arányos. A helyszín megválasztása megfelelő, a költségigények meghatározása megfelelő módon megtörtént.	0-2	6	
	A tanuló ismeri a kitűzött céltevékenységhez kapcsolódó intézmények; közösségi szervezetek, pályaválasztási tanácsadó stb. működésének sajátosságait.	0-2		
	Az esemény menetének összefogása, irányítása megvalósult. A rendezvény értékelése és a megfelelő visszacsatolás megtörtént.	0-2		
Helyzet-felismerő, konfliktus-kezelő és probléma-megoldó képesség	A tervezés és lebonyolítás során az esetleges, várható gátló, zavaró tényezők megoldását megtervezte a vizsgázó (esőnap, helyszín, áramhiány, rendzavarás stb.)	0-2	4	
	A tanuló képes volt a program kapcsán keletkező feszültségek kezelésére, ill. az akadályok leküzdésére, meg tudta oldani a váratlan helyzeteket, ill. reagált a felvetésekre	0-2		
Összesen (maximum):			20	
Szervezésen alapuló projekt írásos anyagának és a lebonyolítás módjának összesített pontszáma (a és b rész együtt):			50	
Tanári vélemény, aláírás:				

II/B Szóbeli vizsga**A projektmunka megvédésének értékelése
(Maximálisan adható 10 pont)**

A diák a szóbeli érettségi vizsgán megvédi a vizsgamunkáját. A védés során a vizsgázó röviden ismerteti projektjét, és válaszol a vizsgabizottság által feltett kérdésekre.

Az érettségi elnök és a vizsgabizottság előzetes engedélyével bemutatható a képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információforráson alapuló vizsgadarab. Az erre felhasznált idő nem számít bele az érettségiző szóbeli feleletének vizsgaidejébe. A vizsgadarab közös megtekintése viszont lehetővé teszi, hogy a bizottság tagjai is érdemi kérdéseket tegyenek fel, megismerjék az érettségiző munkáját.

A szóbeli védés alkalmával a portfólióban található anyagok bármelyikét a vizsgázó felhasználhatja szemléltetésre, használatára az értékelő tanár bátoríthatja. A vizsgázó projektmunkájának bemutatását az értékelő tanár - a rendelkezésre álló kevés idő miatt – megszakíthatja, hogy maradjon elegendő idő a bizottság által felteendő kérdésekre is. A vizsgázót a pontozásban nem érheti hátrány, ha bizottság bármely tagja nem a projekthez kapcsolódó kérdést tesz fel, és arra az érettségiző nem tudja a választ.

Szemponatok, kompetenciák A pályaválasztás és az álláskeresés társadalmi dilemmáit tárgyaló projekt érettségi védésének értékeléséhez			
Vizsgázó neve:			
Szemponatok	Max. pont	Adott pont	
A vizsgamunka lényegi elemeinek és az egyéni munka konkrétumainak bemutatása. Nemcsak a lakóhelyén állást kereső fiatalok pszichológiai sajátosságait vagy a rendelkezésükre álló hivatalos segítségnyújtási módokat mutatja be, hanem utal a lehetőségeket és nehézségeket megteremtő okokra is. Iroda szervezése esetén alternatívákat is felvázol. Mindkét esetben legalább kétféle megközelítési módot alkalmaz.	6		
A projektkészítés során szerzett néhány egyéni tapasztalatát ismerteti. A vizsgázó képes saját projektmunkájának eredményét, erényeit ismertetni, az esetleges kudarcok okát keresi, magyarázza.	4		
Szaknyelv, szakmai ismeretek alkalmazása. A vizsgázótól elvárható, hogy a projekttémájához kapcsolódó szakszavak (pl. telephely, munkaerő, munkanélküliség, pályakezdő, minimálbér, diplomás minimálbér, pályaalkalmasság, munkaszerződés esetleg önismeret, krízishelyzetek, lelki betegségek, devianciák stb.) és választott műfaja jellegzetes szakszókincsének megfelelően használata.	4		
A vizsgabizottság által feltett 2-4 kérdés megválaszolása, témataratás, lényegkiemelés.	4		
Világosság, nyelvhelyesség, a felelet felépítettsége	2		
Összesen:	20		
Végző pontszám (összesen/2):	10		

* A végeredményt a matematika szabályainak megfelelően kerekítjük.

III. Vállalkozás

- Mutassa be a kis- vagy a mikro-vállalkozások gazdasági, társadalmi és kulturális szerepét a helyi társadalomban!
- Mutassa be, hogy milyen teendők vannak, ha lakóhelyén veszélyes anyagokat felhasználó ipari vállalkozást szeretne alapítani!

III./A Írásbeli vizsga (Maximálisan adható 80 pont)

III./1. A projektkészítés folyamatának értékelése (Maximálisan adható 30 pont)

A szaktanár a projektmunka elkészítésének egész folyamatát értékeli. Neki kell meggyőződnie arról, hogy a vizsgázó önállóan készíti-e el dolgozatát, végzi kutatási tevékenységét. Az önálló tevékenység nem zárja ki külső segítség igénybevételét, de ez elsősorban tanácsadást, speciális eszközök (pl.: filmfelvevő, vágóasztal, riporter-magnó stb.) használatának segítségét jelenti. Különösen fontos, hogy módja legyen a szaktanárnak például a szervezéssel kapcsolatos műfajok választása esetén az egész munkafolyamat követésére, abban a vizsgázó szerepének egyértelmű megállapítására.

Amennyiben arra az értékelési szempont, hogy a vizsgázó egyéni, önálló részvétele a projektkészítés folyamatában nulla pontot ad a projektvezető tanár, azaz úgy értékeli, hogy a vizsgadarab más személy szellemi terméke, akkor a projektmunka folyamata más szempontból már nem értékelhető, az összpontszám tehát nulla, a tantárgyból a jelölt nem tehet szóbeli vizsgát, ebből a tárgyból javítóvizsgát tehet a következő vizsgaidőszakban.

A projektkészítés folyamata közel ugyanolyan fontos az érettségi vizsgán, mint maga a kész vizsgadarab tartalma és formája. A készítés folyamatát a tanár csak a konzultációkon keresztül tudja nyomon követni, ezért a jelölt számára a konzultációkon való részvétel, és az arra való felkészülés kötelező. Amennyiben a jelölt egyetlen konzultáción sem jelenik meg, vagy ha részt vesz, de teljesen felkészületlenül érkezik, és a szaktanár a munkáját ebből a szempontból nulla ponttal értékeli, akkor a projektmunka folyamata más szempontból már nem értékelhető, az összpontszám tehát nulla, a tantárgyból a jelölt akkor sem tehet szóbeli vizsgát, ebből a tárgyból javítóvizsgát tehet.

A készítés folyamatának értékeléséhez nélkülözhetetlen, hogy a tanuló munkanaplót vagy kommentárt vezessen. Amennyiben a jelölt nem készít munkanaplót vagy kommentárt, nem adja le a kész dolgozat mellékleteként, akkor a "munkanapló folyamatos vezetése" szempontja nulla pontot ad, a projektmunka folyamata más szempontból már nem értékelhető, az összpontszám tehát nulla, a tantárgyból a jelölt akkor sem tehet szóbeli vizsgát, ebből a tárgyból javítóvizsgát tehet.

A szaktanárnak a továbbiakban értékelni kell az egyes részfeladatokat; a hipotézisalkotást, a tervezet vagy hálóterv készítését, a nyers változat minőségét.

Fontos szempont az is, hogy a diák mennyire tud kooperálni a projektvezetővel, útmutatásait, a konzultáción hallott tanácsait mennyire képes beépíteni tevékenységébe. Több műfaj esetén a diákkal együtt részt vesznek a projektmunkában más személyek is, (interjú alanyok, kérdőíves felmérés válaszadói, rendezvényszervezés segítői stb.) ezáltal a tanulónak módja van bizonyítani kapcsolatteremtő és kapcsolatfenntartó készségét és kommunikációs képességeit is.

A bibliográfia összeállítása nem szorítkozhat a témával kapcsolatos cikkek címeinek összegyűjtésére, a tartalmukat is meg kell ismernie a jelöltnek, az olvasottakat pedig hasznosítania kell kutatásában.

A projektkészítés folyamatában a jelöltnek az elérhető 30 pontból legalább 3 pontot kell elérnie a vizsga folytatásához.

III./1. A Vállalkozás című projektérettségi folyamatának értékelése					
Vizsgáló neve:					
Szempontok		Pont	Max. pont	Adott pont	
A vizsgáló önálló részvétele a projektkészítésében		Önállóság a vállalkozás című téma feldolgozásában.	0-2	2	
Konzultációkon való megjelenés		Konzultációkon való aktív részvétel, pontos felkészülés az elemzés elkészítéséhez.	0-4	4	
KOMPETENCIÁK	Információk kezelése, probléma-felismerés, problémamegoldó képesség, széleskörű alkalmazási ismeretek	• Munkanapló folyamatos vezetése. • Portfóliójában bemutatja a készítés folyamatához kapcsolódó anyagait, jegyzeteit, részfejezetét, a dolgozat készítése közben keletkezett produktumot. • Írásban elkészített hipotézis vagy célkitűzés, a vállalkozással foglalkozó téma kiválasztásával kapcsolatos vizsgázói motivációk, a témaválasztás indoklása. • Tervezet illetve hálótér készítése a munka ütemezésére. • A konzultációkon kitűzött határidők pontos betartása. • Nyersvázlat illetve részfejezet elkészítése.	0-4 0-2 0-2 0-2 0-2 0-2	14	
	Nyelvi kultúra, kommunikáció, értő olvasás, szövegalkotás	• A projektmunkával kapcsolatos személyes élmények megfogalmazása a konzultációk alkalmával és a munkanaplóban. • A projektvezetővel és más érintett személyekkel való jó együttműködés. • A vállalkozások helyi szerepét illetve a veszélyes anyagokat felhasználó ipari vállalkozásokra vonatkozó szakirodalom és jogszabályok megértése, értő feldolgozása. • A munkanapló vagy a kommentár és a tervezet vagy hálótér tartalma, valamint a konzultációkon való szóbeli megnyilvánulásai logikusan felépítettek, nem tartalmazznak súlyos nyelvtani, nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.	0-2 0-2 0-4 0-2	10	
Összesen (maximum)				30	

III./2. Javítási útmutató a kész vizsgamunka tartalmának, eredményének értékeléséhez

A projektek megvalósítását a vizsgázó különböző műfajok választásával oldhatja meg. A műfajokat 3 nagy csoportba soroltuk, és műfajcsoportonként készítettük el a javítási útmutatót:

- 1) Írásos dolgozat típusú projekt
- 2) Képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információforráson alapuló projekt
- 3) Szervezésen alapuló projekt

1. Írásos dolgozat típusú projekten értjük a hagyományos házi dolgozatot, esszét, utópiát, dokumentumelemzést, az írásos formában beadott szociológiai jellegű interjút, esettanulmányt, publicisztikai típusú riportot, oknyomozó riportot, iskolaújságot, abban megjelenő cikksorozatot.

2. Képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információforráson alapuló projekten értjük az audiovizuális produktumot, a fotósorozatot, az iskolarádió vagy -televízió részére készített riport- vagy műsorsorozatot, filmet, az audiovizuális interjút, tematikus faliújság-sorozatot. A projekt elbírálásának feltétele egy 1-3 oldalas kísérő szöveg mellékelése. A szaktanár egyaránt pontozza a mellékelt írásos művet (max. 10 pont) és magát a kész vizsgadarabot (max. 40 pont).

3. A szervezésen alapuló projekt műfajai közé a közéleti diákrendezvény megszervezésének tervét, az iskolán kívüli közéleti akció szervezését, a játékonysági rendezvény lebonyolításában történő részvételt, környezetvédelmi akció szervezését soroljuk. A projekt elbírálásának feltétele kísérő szöveg mellékelése. Az elkészített írásbeli munkák ajánlott terjedelme 3-5 oldal. Ha a témavezető tanár nincs jelen a diák által megszervezett rendezvényen, az írásos anyagnak ennél részletesebbnek kell lennie a diák munkájának értékeléséhez. A szaktanár egyaránt pontozza a mellékelt írásos művet (max. 30 pont) és magát a kész vizsgadarabot (max. 20 pont).

Amennyiben a tanuló az utolsó konzultáció befejezéséig nem határozza meg dolgozata műfaját, a tanár feladata annak eldöntése, hogy melyik műfajcsoportba sorolja be a leadott vizsgadarabot. Választását, amennyiben kevert műfajok alkalmazásáról van szó, értékelésében röviden indokolnia kell.

A kész vizsgamunka tartalmának, eredményének értékelése során a jelöltnek legalább 5 pontot el kell érnie ahhoz, hogy a vizsgát folytathassa.

III./2.1. Írásos dolgozat típusú projekt

A kisvállalkozás helyi társadalomban játszott szerepét vagy egy veszélyes anyagokat felhasználó ipari vállalkozás létrehozását bemutató dolgozat várható műfaja hagyományos házi dolgozat, esszé, esettanulmány, dokumentumelemzés, jogszabály értelmezés, írásos formában beadott interjú, oknyomozó riport, iskolaújságban megjelenő cikksorozat. A vizsgadarab elkészítéséhez a diák készíthet kérdőívet vagy interjúkat diáktársaival, vállalkozókkal, helyi lakosokkal, a különböző hatóságok képviselőivel vagy a környezetvédő szervezetek tagjaival, a vállalkozás létrehozása esetén a dolgozat egy része lehet üzleti terv is.

Amennyiben a projektértékelő tanár észreveszi, hogy a vizsgamunka valamely része más személy szellemi terméke, és ezt a vizsgázó idézőjellel vagy más módon nem jelezte, az adott dolgozatrészt a tanár húzza át, és jelölje a margón az eredeti forrást. Amennyiben a bizonyítottan mástól származó projektrészek a teljes mű negyedét eléri, adjon az értékelő az „Önállóság a kiválasztott téma feldolgozásában” szempontra nulla pontot. A kész projektmunka más szempontból már nem értékelhető, az összpontszám tehát nulla, a tantárgyból a jelölt nem tehet szóbeli vizsgát, csak javítóvizsgát a következő vizsgaidőszakban.

Az írásos vizsgamunka terjedelme akkor tekinthető megfelelőnek, az érettségihez méltónak, ha terjedelme mellékletek nélkül 12-es betűmérettel, másfeles sortávolsággal kb. 10-12 oldal, kézzel írt változatban valamivel több, 12-15 oldal (a portfólióban beadott anyagokon, mellékleteken kívül). Amennyiben a terjedelem nem éri el az előírtat, akkor „Az írásos vizsgamunka terjedelme megfelelő” szempontra nulla pontot kell adni. Ebben az esetben a kész projektmunka más szempontból már nem értékelhető, az összpontszám tehát nulla, a tantárgyból a jelölt nem tehet szóbeli vizsgát, csak javítóvizsgát a következő vizsgaidőszakban.

Vizsgáló neve:				
Szemponatok		Vállalkozás témájú írásos dolgozat típusú projekt értékeléséhez	Pont	Max. pont
A dolgozat egyedisége		Az érettségi dolgozat a vizsgáló saját szellemi terméke. Az idézeteket, hivatkozásokat pontosan feltünteti.	0-2	2
Formai és terjedelmi követelmények, megszerkesztettség, nyelvhelyesség		- Az írásos vizsgamunka terjedelme megfelelő. (10-15 oldal) - A vizsgamű formája esztétikus, az érettségi vizsgához méltó, megfelelő papíron íródott, margót és címeket tartalmaz, táblázatai áttekinthetőek, egyenes vonalak határolják, illusztrációi ízlésesek. - A dolgozat tagolása arányos. - A kifejtés mondatokból áll, s a szöveg logikusan felépített. Szabatosan, pontosan, igényesen megfogalmazott. Nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	0-2 0-2 0-2 0-6	12
K O M P E T E N C I Á K	Szakmailag megalapozott címadás	A cím a vállalkozások helyi társadalomban játszott gazdasági, társadalmi és kulturális szerepét vagy a veszélyes anyagok lakóhelyén történő feldolgozását vizsgáló tartalommal összhangban van, figyelemfelkeltő, ötletes.	0-2	
	A feladat megértése, a probléma felismerése, problémamegoldás keresése	- A munka tartalma megfelel a választott témának, több kisvállalkozás helyi társadalomban játszott szerepét vagy egy veszélyes anyagokat felhasználó ipari vállalkozás létrehozását állítja a középpontba, s az írásos dolgozat műfajával szemben támasztott követelményeket betartja. - A projektmunka tartalmaz önálló kutatási tevékenységet, esetleg eredményt, ez egyaránt lehet riport, interjú, felmérés.	0-4 0-4	

K O M P E T E N C I Á K	A projekt elméleti megalapozása, információk komplex kezelése, szakmai fogalmak azonosítása, helyes használata	• A témához kapcsolódó elméleti ismereteket megfelelően alkalmazza. Információit többféle műveltségi területről szerzi (közgazdaságtan, jog, szociológia, egészségügy, környezetvédelem, média stb. világa). Képes az eltérő forrásból származó információk ötvöztetésére. • Hivatkozik a felhasznált szakirodalomra, forrásokra (elvárható legalább 3-5 rövidebb terjedelmű mű olvasása). • A témához tartozó szaknyelv alapfogalmait helyesen használja, pl. telephely, erkölcsi bizonyítvány, közüzemi tartozás, illeték, vállalkozási engedély, alapító okirat, cégbírósági bejegyzés, környezetvédelem stb.	0-6	36	
	A lényegi elemek és a logikai kapcsolatok felismerése	• A projektmunkában a lényegi elemeket emeli ki, jól súlypontos. A vizsgázó megtalálja a legfontosabb csomópontokat.	0-2		
		• A vizsgázó képes összefüggések felismerésére, vizsgálhatja a kisvállalkozások anyagi és infrastrukturális szerepvállalását, a vállalkozók és a helyi közösségek eltérő célját, helyzetét, kapcsolatrendszerét, a környezetvédelemmel kapcsolatos „érdekellentét-érdekazonosság” dilemmát stb.	0-2		
		• Képes következtetések levonására, különösen az egyéni érdek és közérdek, a kompromisszumkészség és az üzleti siker összhangjával kapcsolatban.	0-2		
	A hipotézis vagy cél megfogalmazása és értékelése	• Az elkészült projekt a hipotézisre vagy a célra épül, alkalmas a megadott téma vizsgálatára. • Sor kerül a hipotézis vagy a cél megvalósíthatóságának értékelésére, a vállalkozók szerepvállalásának lehetőségeivel illetve a veszélyes anyagokat felhasználó vállalkozással kapcsolatban a tevékenységek következményeinek különböző szempontú értékelésére.	0-2		
	A téma aktualitása	A vizsgamunka életszerű, kötődik a helyi viszonyokhoz. Fontos szempont, hogy a kérdést ne elvontan, hanem saját településén vagy lakókörnyezetében vizsgálja a vállalkozások lehetőségeit, vállalkozó szerepét vagy a környezeti veszélyeket.	0-2		

39 / 49

III./2.2. Képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információforráson alapuló projekt

A kis- vagy mikro-vállalkozás helyi társadalomban játszott szerepét vagy egy veszélyes anyagokat felhasználó ipari vállalkozás létrehozását bemutató képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információforráson alapuló projekt várható műfaja: audiovizuális produktum, fotósorozat, az iskola rádió vagy televízió részére készített riport- vagy műsorsorozat, film, audiovizuális interjú vagy tematikus faliújság-sorozat.

A projekt elbírálásához feltétel egy 1-3 oldalas kísérő szöveg mellékelése. A képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információforráson alapuló projekthez mellékel írásos anyagok értékelésére maximum 10 pont adható.

A képi vagy elektronikus vizsgadarab értékelésének maximuma 40 pont.

A szaktanár joga annak meghatározása, hogy a vizsgázó milyen az iskolának is rendelkezésére álló eszközön hozzáférhető adathordozón, formátumban adhatja be dolgozatát. Ha az ebből adódó nehézségek a végleges leadást követően derültek ki, a vizsgázó utólag is kötelezhető a megfelelő adathordozóra, ill. formátumra történő átmásolásra.

Amennyiben a projektértékelő tanár észreveszi, hogy a vizsgamunka valamely része más személy szellemi terméke, és ezt a vizsgázó nem jelezte, a képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információforráson alapuló projekten esetében a plágium módjáról a tanár készítsen írásos feljegyzést. Amennyiben a bizonyítottan mástól származó projektrészek a teljes mű negyedét eléri, adjon az értékelő az „Önállóság a kiválasztott téma feldolgozásában” szempontra nulla pontot. A kész projektmunka más szempontból már nem értékelhető, az összpontszám tehát nulla, a tantárgyból a jelölt nem tehet szóbeli vizsgát, csak javítóvizsgát a következő vizsgaidőszakban.

Képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információ-forráson alapuló produktum terjedelme akkor felel meg az érettségi elvárásnak, ha az iskolarádió illetve televízió részére készített műsor legalább 4-10 perc terjedelmű, a műsorsorozat 3-5 részes, a tematikus faliújság minimálisan 3-5 részből áll, a film legalább 4-10 percnyi, a fotósorozat – bármilyen megjelenési formában vagy adathordozón- legalább 10-15 képből áll.

Vizsgáló neve:					
a. A Vállalkozás témájú képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információforráson alapuló projekthez mellékelt írásos anyagok értékelése					
Szempontok			Pont	Max. pont	Adott pont
K O M P E T E N C I Á K	Célmeghatározás és értékelés	Az írásos anyag a kisvállalkozások helyi társadalomban játszott szerepének vagy egy veszélyes anyagokat felhasználó ipari vállalkozás létrehozásának bemutatásához igazodik, sor kerül a cél megvalósíthatóságának értékelésére is.	0-2	8	
	A logikai kapcsolatok felismerése, lényegkiemelés	A vizsgáló képes a lényegi elemek, társadalmi, gazdasági, szociológiai, jogi, környezetvédelmi és kulturális ok-okozati kapcsolatok, összefüggések felismerésére.	0-2		
	A projektmunka elméleti megalapozása	Mind a produktum megvalósításához szükséges (pl. technikai eszközök hatásmechanizmusát, a választott műfaj sajátosságait tükröző) elméleti ismeretek tanulmányozását, mindpedig a vállalkozások és a helyi társadalom működésével kapcsolatos ismeretek megalapozását tükrözi az elkészített bibliográfia, az elméleti ismeretek megfogalmazódnak, azokat megfelelően alkalmazza az érettségiző.	0-4		
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség		A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan felépített, szabatosan megfogalmazott, és nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	0-2	2	
Összesen (maximum):				10	

Vizsgáló neve:						
b. A Vállalkozás témáját bemutató képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információforráson alapuló vizsgadarab értékelése						
Szempontok		Pont	Max. pont	Adott pont		
Önállóság a kiválasztott téma feldolgozásában		• A projekt a vizsgáló saját szellemi terméke. A mástól átvett audiovizuális anyagrészek forrásait pontosan feltünteti. • A projektmunka tartalmaz önálló kutatási és/vagy művészi tevékenységet, esetleg eredményt, az anyagban megjelenik az eredetiség, egyéni hang. • Jól megállapítható a szerző saját véleménye a vállalkozók helyi társadalomban játszott szerepéről illetve a veszélyes anyagok lakóhelyen történő felhasználásáról.	0-2 0-6 0-2	10		
Formai és terjedelmi követelmények, megszerkesztettség, nyelvhelyesség		• A vizsgamunka formája az érettségi vizsgához méltó legyen, esztétikai minőséget hordoz. • A produktum terjedelme megfelel az előírtaknak (az iskolarádió illetve -televízió részére készített műsor legalább 5-20 perc terjedelmű, a műsorsorozat 3-5 részes, a tematikus faliújság minimálisan 3-5 részből áll, a film legalább 5-20 percnyi, a fotósorozat legalább 10-15 képből áll). • Képi világa jól szerkesztett, ha van, szövege szabatosan, pontosan, megfogalmazott, nem tartalmaz súlyos nyelvi vagy nyelvhelyességi hibát.	0-4 0-2 0-2	8		
KOMPETENCIÁK	Szakmailag megalapozott címadás	A cím kisvállalkozások helyi társadalomban játszott szerepének illetve egy veszélyes anyagokat felhasználó ipari vállalkozás létrehozásának témájával összhangban van, figyelemfelkeltő, ötletes, utalhat a választott műfajra.	0-2	22		
	A feladat megértése	A munka tartalma megfelel a kiírt és választott témának, a vállalkozások helyi társadalomban betöltött szerepét vagy egy veszélyes anyagokat felhasználó ipari vállalkozás létrehozását állítja a középpontba. Betartja a választott műfaj sajátosságait, követelményeit.	0-2			

I Á K	A lényegi elemek és logikai kapcsolatok felismerése, információk komplex kezelése	• A projektmunkában a lényegi elemeket emeli ki, jól súlypontoz, megjelennek ok-okozati kapcsolatok, összefüggések. • Tárgyát vagy témáját több szempontból vizsgálja, ábrázolja.	0-4		
	A projekt készítésének szakmai megalapozása	• A témához kapcsolódó elméleti és műfaji ismeretek tükröződnek a kész műben. • A szakmai ismereteket, a különböző technikai eszközök hatásmechanizmusát (pl. képnyelv vagy hanghatások, technikai eszközök, vágás, montázstechnika szakszerű alkalmazása) megfelelően alkalmazza.	0-4		
			0-4		
	A téma aktualitása	A vizsgamunka életszerű, kötődik a társadalmi valósághoz, a helyi viszonyokhoz. A lakókörnyezetben meglévő vállalkozások társadalmi szerepét vizsgálja, vagy egy napjainkban reálisan megvalósítható vállalkozás alapításával foglalkozik.	0-2		
Összesen (maximum):				40	
A képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információforráson alapuló projekthez mellékelte írásos anyag és a képi vagy elektronikus vizsgadarab összesített pontszáma (a és b rész együtt):				50	
Tanári vélemény, aláírás:					

III./2.3. Szervezésen alapuló projekt

A vállalkozással foglalkozó téma megvalósítható szervezésen alapuló projekt műfaji keretei között is, ugyanis a kis- vagy mikro-vállalatoknak a helyi társadalomban játszott gazdasági, társadalmi és /vagy kulturális szerepének bemutatására a tanuló tervezhet, szervezhet pl. fórumot, kulturális vagy társadalmi rendezvényt, amelyekhez felhasználhatja a vállalkozók szponzori (gazdasági) és infrastrukturális (számítógép, nyomtató, internetes adatbázis) segítségét is. Tarthat lakossági fórumot a tervezett veszélyes anyagokat feldolgozó ipari üzem tulajdonosaival. Meghívhatják tanácskozássra a sajtó, az önkormányzat, a vállalkozók érdekvédelmét ellátó kamara és a helyi környezetvédők képviselőit.

Fontosnak tarjuk megjegyezni, hogy a projekt célját csak akkor éri el, ha rendezvény(ek) céljai kötődnek a vizsgakiírásban megadott feladatokhoz: a kis- vagy mikro-vállalkozások gazdasági, társadalmi és kulturális szerepvállalásához a helyi társadalomban vagy a veszélyes anyagokat felhasználó ipari vállalkozás alapításához, tehát nem elegendő bármilyen jellegű rendezvényt szervezni vállalkozói támogatással.

A vizsgázó által a szervezésre, lebonyolításra fordított idő akkor tekinthető az érettségihez méltónak, az elvárhatónak megfelelőnek, ha a dokumentumokból bebizonyosodik, hogy eléri a 30-35 órát. Ellenkező esetben „A vizsgázó által a szervezésre, lebonyolításra fordított idő dokumentáltan az érettségihez méltó, az elvárhatónak megfelelő” szempontra az értékelő tanár adjon nulla pontot. Döntését írásban indokolja is meg! Ebben az esetben a kész projektmunka más szempontból már nem értékelhető, az összpontszám tehát nulla, a tantárgyból a jelölt nem tehet szóbeli vizsgát, csak javítóvizsgát a következő vizsgaidőszakban.

Amennyiben a dolgozat és a szervezőmunka alapján nem egyértelműen azonosítható, hogy a szervezés folyamatában mi az érettségiző saját, önálló teljesítménye, akkor erről az értékelő tanár készítsen írásos feljegyzést, adjon az „Önállóság a kiválasztott téma feldolgozásában” szempontra nulla pontot. A kész projektmunka más szempontból már nem értékelhető, az összpontszám tehát nulla, a tantárgyból a jelölt nem tehet szóbeli vizsgát, csak javítóvizsgát a következő vizsgaidőszakban.

A szervezőmunka értékeléséhez (különösen akkor, ha az értékelő nem volt jelen az adott rendezvényen, nincs személyes tapasztalata a szervezés, tervezés körülményeiről) nélkülözhetetlen az írásos kommentár és a tartalomgazdag portfólió. Az elkészített írásbeli munka ajánlott terjedelme 3-5 oldal (a portfólióban beadott anyagokon, mellékleteken kívül).

írásbeli vizsga 0521

	A projekt munka elméleti megalapozása	Az elméleti ismeretek megalapozását tükrözi az elkészített bibliográfia, mind a szervezéshez kapcsolódó marketing- és PR-tevékenységhez kapcsolódó elméleti ismeretek mind a vállalkozás alapítással vagy a helyi társadalom működésével foglalkozó szakirodalom feldolgozása tükröződik, azokat megfelelően alkalmazza. Rávilágít a szervezés jogi és gazdasági feltételeire.	0-4 0-4		
Összesen:				30	

b. A Vállalkozás témáját tárgyaló szervezési feladat lebonyolítás módjának értékelése

	Szempontok	Pont	Max. pont	Adott pont
K O M P E T E N C I Á K	Önálló munkavégző és kezdeményező képesség	A vizsgázó által a szervezésre, lebonyolításra fordított idő dokumentáltan az érettségihez méltó, az elvárhatónak megfelelő (30-35 óra).	0-2	2
		A tanuló motiváltsága megfelelő mértékű, önmaga javasol, áll elő ötletekkel. Megállapítható, hogy a vizsgázó a szervezésben mit végzett önállóan, irányítóként, munkatársként, résztvevőként.	0-4	4
	A figyelemfelkeltés és az érdeklődés megtartásának képessége	• A rendezvény meghirdetésének körülményeinél a figyelem felkeltése ötletes, többfajta információhordozót is használ, vagy tükröződik a személyes meggyőzésre tett erőfeszítés. • A szervezés folyamatában a vizsgázó képes a megfelelő tájékoztatásra. A tanuló képes a kapcsolatteremtésre, számára esetleg idegen környezetben is jól kommunikál.	0-2 0-2	4

írásbeli vizsga 0521

III/B Szóbeli vizsga

A projektmunka megvédésének értékelése (Maximálisan adható 10 pont)

A diák a szóbeli érettségi vizsgán megvédi a vizsgamunkáját. A védelem során a vizsgázó röviden ismerteti projektjét, és válaszol a vizsgabizottság által feltett kérdésekre. Az ideális iskola modelljének bemutatásakor a projektvezető tanárnak ügyelni kell arra, hogy a védelem során ne a saját iskola kritikája kerüljön a középpontba.

Az érettségi elnök és a vizsgabizottság előzetes engedélyével bemutatható a képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információforráson alapuló vizsgadarab. Az erre felhasznált idő nem számít bele az érettségiző szóbeli feleletének vizsgaidejébe. A vizsgadarab közös megtekintése viszont lehetővé teszi, hogy a bizottság tagjai is érdemi kérdéseket tegyenek fel, megismerjék az érettségiző munkáját.

A szóbeli védelem alkalmával a portfólióban található anyagok bármelyikét a vizsgázó felhasználhatja szemléltetésre, használatára az értékelő tanár bátoríthatja. A vizsgázó projektmunkájának bemutatását az értékelő tanár - a rendelkezésre álló kevés idő miatt – megszakíthatja, hogy maradjon elegendő idő a bizottság által felteendő kérdésekre is. A vizsgázót a pontozásban nem érheti hátrány, ha bizottság bármely tagja nem a projekthez kapcsolódó kérdést tesz fel, és arra az érettségiző nem tudja a választ.

Vizsgázó neve:			
Szemponatok, kompetenciák a Vállalkozás témáját tárgyaló projekt érettségi védésének értékeléséhez		Max. pont	Adott pont
A vizsgamunka lényegi elemeinek és az egyéni munka konkrétumainak bemutatása. A vállalkozás helyi társadalomra gyakorolt hatását legalább két szempontból (pl. gazdasági, társadalmi, kulturális), ideális iskola modelljének bemutatására legalább kétféle megközelítési módot alkalmaz.		6	
A projektkészítés során szerzett néhány egyéni tapasztalatát ismerteti. A vizsgázó képes saját projektmunkájának eredményét, erőnyeit ismertetni, az esetleges kudarcok okát keresi, magyarázza.		4	
Szaknyelv, szakmai ismeretek alkalmazása. A vizsgázótól elvárható, hogy a projekttémájához kapcsolódó szakszavakat (pl. telephely, erkölcsi bizonyítvány, közüzemi tartozás, illeték, vállalkozási engedély, alapító okirat, cégbírósági bejegyzés, környezetvédelem stb.) és választott műfaja jellegzetes szakszókincsét megfelelően használja.		4	
A vizsgabizottság által feltett 2-4 kérdés megválaszolása, témátartás, lényegkiemelés.		4	
Világosság, nyelvhelyesség, a felelet felépítettsége		2	
Összesen:		20	
Végző pontszám (összesen/2):		10	

* A végeredményt a matematika szabályainak megfelelően kerekítjük.